

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄

ΙΟΥΝΙΟΣ 2007

ΤΕΥΧΟΣ 4

Περιεχόμενα

- 1 Τα Μουσεία και οι Νέοι
Διεθνής Ημέρα Μουσείων 2006
- 1 Εισήγηση
- 3 Συνέδρια και Ημερίδες
- 6 Νέα Μουσεία και Επανεκθέσεις
- 9 Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής
Κληρονομιάς
- 10 Νέες Εκδόσεις
- 13 Απολογισμός δραστηριοτήτων του
Ελληνικού Τμήματος του ICOM –2006
- 15 Ελληνική Εταιρεία Ενδυμασιολογίας
Α΄ Ημερίδα Ενδυμασιολογίας
- 16 Η νέα ιστοσελίδα του ICOM

Τα Μουσεία και οι Νέοι

Για τον εορτασμό της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων 2006 το ICOM επέλεξε το θέμα «Τα Μουσεία και οι Νέοι». Οι εορταστικές εκδηλώσεις –μεταξύ των οποίων και ημερίδα για τα εκπαιδευτικά προγράμματα των μουσείων– διήρκεσαν από τις 3-27 Μαΐου και πραγματοποιήθηκαν σε πολλά μουσεία και σε αρχαιολογικούς και ιστορικούς τόπους σ' ολόκληρη τη χώρα. Τιμώμενο μουσείο στην Ελλάδα για το 2006 ήταν το «Ίδρυμα Νικολάου Π. Γουλανδρή – Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης», όπου και φιλοξενήθηκε στις 18 Μαΐου η κεντρική εκδήλωση του εορτασμού.

Χαιρετισμό απήυθη με μήνυμά του ο Υπουργός Πολιτισμού κ. Γ. Βουλγαράκης. Για τη Διεθνή Ημέρα Μουσείων και το θέμα του εορτασμού μίλησαν ο Γεν. Γραμματέας του ΥΠ.ΠΟ κ. Χρ. Ζαχόπουλος, η Πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος του ICOM κ. Τ. Χατζηνικολάου, ο Διευθυντής του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης κ. Ν. Σταμπολίδης και η κ. Μ. Πλατή, Υπεύθυνη των Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης.

Εισήγηση

της Τ. Χατζηνικολάου

Ο φετινός εορτασμός της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων έχει για το ICOM ιδιαίτερη σημασία, καθώς συμπίπτει με τρεις ευτυχείς συγκυρίες. Πρώτα απ' όλα το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων έχει φέτος τα εξηκοστά του γενέθλια. Δεύτερον, συνδυάζεται ο εορτασμός με τα εικοσάχρονα του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης, που είναι το τιμώμενο στην Ελλάδα μουσείο για το 2006. Τέλος, το θέμα του εορτασμού, «Τα Μουσεία και οι Νέοι», είναι ένα θέμα ζωντανό και επίκαιρο, στο οποίο το Ελληνικό Τμήμα του ICOM εστιάζει την προσοχή του από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα.

Το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων, το ICOM, ιδρύθηκε το 1946 από λίγους αρχικά επαγγελματίες –αρχαιολόγους, αρχιτέκτονες, εθνολόγους, ιστορικούς της τέχνης, συντηρητές, κλπ.–, οι οποίοι, ύστερα από πολλές συζητήσεις, συγκε-

ντρώθηκαν στο Μουσείο του Λούβρου και πήραν αποφάσεις για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς που είχε υποστεί σοβαρές καταστροφές στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Από την αρχή το ICOM απέδωσε ιδιαίτερη σημασία στην κοινωνική αποστολή των μουσείων. Έτσι, λίγα χρόνια μετά την ίδρυσή του το 1951, UNESCO και ICOM ξεκίνησαν από κοινού τη «Σταυροφορία των Μουσείων», όπως οι ίδιοι την ονόμασαν, που ουσιαστικά σηματοδοτεί την αρχή της συνειδητοποίησης του εκπαιδευτικού ρόλου των μουσείων. Πραγματοποιήθηκαν έκτοτε ειδικά σεμινάρια σε πολλές χώρες του κόσμου – το 1954 και στην Αθήνα. Το Σεμινάριο της Αθήνας, που διήρκεσε έναν ολόκληρο μήνα, είχε ως θέμα «Ο ρόλος των Μουσείων στην Εκπαίδευση». Οργανώθηκε στο Βυζαντινό Μουσείο με την αμέριστη συμπαράσταση του επιστημονικού κόσμου της

Συνέχεια από τη σελ. 1

χώρας, με Πρόεδρο της Οργανωτικής Επιτροπής τον τότε Διευθυντή του Μουσείου Γεώργιο Σωτηρίου. Είχε σημαντικό αντίκτυπο στον τύπο της εποχής –εκτενή αποσπάσματα δημοσιεύθηκαν στο περιοδικό του Ευάγγελου Παπανούτσου «Παιδεία και Ζωή»– και θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα σεμινάρια στην ιστορία του ICOM. Ακολούθησαν πλήθος άλλες δραστηριότητες με τον ίδιο προβληματισμό, που κατέληξαν το 1977 στην καθιέρωση της 18ης Μαΐου ως Διεθνούς Ημέρας Μουσείων. Το μήνυμα του εορτασμού είναι να γίνουν τα μουσεία φορείς πολιτιστικών ανταλλαγών για την ενίσχυση της μόρφωσης, την προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης, την ειρήνη και τη συνεργασία μεταξύ των λαών.

Στη χώρα μας, το κύμα αμφισβήτησης και επαναδιαπραγμάτευσης, που άγγιξε πολλούς θεσμούς κατά την περίοδο της μεταπολίτευσης, δεν άφησε ανεπηρέαστο και τον τομέα των μουσείων. Το Μουσείο Μπενάκη, το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα και το Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης άρχισαν να οργανώνουν εκπαιδευτικά προγράμματα για σχολικές ομάδες. Ακολούθησαν ορισμένα λαογραφικά και αρχαιολογικά μουσεία και, το 1985, ιδρύθηκε το Κέντρο Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Υπουργείου Πολιτισμού. Το τιμώμενο σήμερα Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης δημιούργησε Εκπαιδευτικό Τμήμα αμέσως μετά την ίδρυσή του, όπως και πολλά άλλα νέα μουσεία.

Εν τω μεταξύ η καθιέρωση των προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης από το Υπουργείο Παιδείας, η ενίσχυση αντίστοιχων προγραμμάτων από τη νεοσύστατη τότε Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, σε συνδυασμό και με την πίεση των ίδιων των σχολείων για τον σχεδιασμό ειδικά οργανωμένων επισκέψεων, έκαναν επιτακτική την ανάγκη να ξεκινήσει ο διάλογος για τον εκπαιδευτικό ρόλο των μουσείων και γενικότερα για τη μουσειοπαιδαγωγική.

Σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη του τομέα αυτού έδωσαν οι πρωτοβουλίες του Ελληνικού Τμήματος του ICOM, που ιδρύθηκε το 1983 και κατάφερε να συγκεντρώσει γύρω από ένα τραπέζι διαλόγου δημόσια και ιδιωτικά μουσεία, καθώς και άλλους φορείς που ενδιαφέρονταν να οργανώσουν εκπαιδευτικά προγράμματα για την πολιτιστική κληρονομιά και τη σύγχρονη τέχνη.

Οργανώθηκαν συνέδρια, διεθνείς συναντήσεις και άλλες εκδη-

λώσεις, ενώ το 1987 ο εορτασμός της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων αφιερώθηκε στη χώρα μας στη μουσειοπαιδαγωγική. Το 1988 καθιερώθηκε το Σεμινάριο «Μουσείο - Σχολείο», σε συνεργασία με τα Υπουργεία Πολιτισμού και Παιδείας. Τα Πρακτικά των Σεμιναρίων αυτών αποτέλεσαν και συνεχίζουν να αποτελούν χρήσιμο βοήθημα τόσο για τους εκπαιδευτικούς όσο και για τους εργαζόμενους στα μουσεία. Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Το Σχολείο υιοθετεί ένα μνημείο», που συντόνισε το ICOM την τριετία 1995-1997, άνοιξε επίσης νέους ορίζοντες στην ανάπτυξη μιας μονιμότερης σχέσης των μαθητών με την πολιτιστική μας κληρονομιά.

Ποια είναι όμως η πραγματική σχέση των μουσείων με τους νέους; Ποια νέα δεδομένα δημιούργησε η έκρηξη των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων των μουσείων; Κέρδισαν τελικά τα μουσεία το στοίχημα της προσέλκυσης των νέων; Το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων, με την επιλογή του θέματος του εορτασμού του 2006, θέλησε να προβάλλει και πάλι τον εκπαιδευτικό και ευρύτερα κοινωνικό ρόλο των μουσείων. Ταυτοχρόνως επισημαίνει την ανάγκη συμμετοχής των νέων στον επαναπροσδιορισμό της αποστολής των μουσειακών οργανισμών, για να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας: να δείχνουν, δηλαδή, κοινωνική ευαισθησία, να είναι ανοιχτοί σε όλες τις κατηγορίες του κοινού, να προβάλλουν με σύγχρονη οπτική την πολιτιστική κληρονομιά, προσφέροντας νέες ερμηνείες, και να προωθούν τελικά τον διαπολιτισμικό διάλογο.

Τα μουσεία είναι, όπως αναγνωρίζεται στις μέρες μας, «ένα παράθυρο στον κόσμο» και οι νέοι είναι σε θέση να κοιτάξουν τον κόσμο με τη δική τους καθαρή ματιά. «Έμαθα να εκφράζομαι, να είμαι πιο ανοιχτός, να αντιμετωπίζω τη ζωή με ευρύτητα πνεύματος, απέκτησα αυτοεκτίμηση. Έμαθα πολλά για τον εαυτό μου και για τη ζωή». Έτσι, περιγράφει την εμπειρία του από τα μουσεία ένας νέος από τη Νότια Αφρική. Οι νέοι αποτελούν εν δυνάμει τους μελλοντικούς πιστούς επισκέπτες και φίλους των Μουσείων, αλλά και τους μελλοντικούς επαγγελματίες, που καλούνται να δώσουν στα μουσεία νέα πνοή, νέα προοπτική.

Το Ελληνικό Τμήμα του ICOM είναι πρόθυμο να ενισχύσει κάθε προσπάθεια που θα έχει ως στόχο την ανάπτυξη μιας όσο το δυνατόν πιο φιλικής σχέσης των νέων με τα μουσεία, με την ελπίδα ότι το στοίχημα τελικά θα κερδηθεί.

Συνέδρια και Ημερίδες

Γ' Διεθνές Συνέδριο Μουσειολογίας Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας & Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου – Ελληνικό Τμήμα του ICOM – Διεθνής Επιτροπή AVICOM – Ελληνική Ραδιοφωνία - Τηλεόραση

Το Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας & Επικοινωνίας (ΤΠΤΕ) του Πανεπιστημίου Αιγαίου, σε συνεργασία με το Ελληνικό Τμήμα του ICOM και τη Διεθνή Επιτροπή του ICOM για τα οπτικοακουστικά και τις νέες τεχνολογίες (AVICOM), διοργάνωσε, από τις 5-9 Ιουνίου 2006, το Γ' Διεθνές Συνέδριο Μουσειολογίας, με θέμα «Τα οπτικοακουστικά μέσα ως πολιτιστική κληρονομιά και η χρήση τους στα μουσεία». Το Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στη Μυτιλήνη, στο Δημοτικό Θέατρο της πόλης. Την τελευταία ημέρα, 9 Ιουνίου, η ΕΡΤ ΑΕ (Ελληνική Ραδιοφωνία-Τηλεόραση) διοργάνωσε ειδικό σεμινάριο στα πλαίσια του Συνεδρίου, με θέμα «Δημόσια Ραδιοτηλεοπτικά Αρχεία στην κοινωνία της πληροφορίας». Το Σεμινάριο φιλοξενήθηκε στο αμφιθέατρο του Αρχαιολογικού Μουσείου Μυτιλήνης. Παράλληλα με τις εργασίες του Συνεδρίου πραγματοποιήθηκαν στο κτήριο του Εμπορικού Επιμελητηρίου Μυτιλήνης, με τη φροντίδα της Επιτροπής AVICOM, προβολές ταινιών, ντοκιμαντέρ και παρουσιάσεις ηλεκτρονικών εφαρμογών για μουσεία και πολιτιστικούς οργανισμούς από όλον τον κόσμο.

Το Συνέδριο παρακολούθησαν 250 σύνεδροι από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Ανάμεσά τους, μέλη της Διεθνούς Επιτροπής AVICOM από τη Γαλλία, τον Καναδά, τις ΗΠΑ, την Ουρουγουάη, την Ιαπωνία, τη Γερμανία, τη Ρουμανία, τη Μεγ. Βρετανία, κλπ. Έντονη ήταν η παρουσία των φοιτητών

του Πανεπιστημίου Αιγαίου αλλά και άλλων πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, καθώς και εργαζομένων σε μουσεία και πολιτιστικούς φορείς της Ελλάδας.

Το Συνέδριο χρηματοδότησαν το Πανεπιστήμιο Αιγαίου και τα Υπουργεία Αιγαίου και Πολιτισμού. Χορηγίες πρόσφεραν επίσης η Νομαρχία Λέσβου, ο Δήμος Μυτιλήνης και οι εταιρείες RADIANT Technologies και CINEGRAM.

Το Συνέδριο έδωσε την ευκαιρία να συζητηθούν πολύ σοβαρά θεωρητικά ζητήματα που αφορούν στις επιλογές των μουσείων και των πολιτιστικών οργανισμών για τη χρήση νέων μέσων σε θέματα έκθεσης, εκπαίδευσης και επικοινωνίας. Παρουσιάστηκαν επίσης εφαρμογές και προβληματισμοί που απορρέουν από την καθημερινή πρακτική της χρήσης τέτοιων εφαρμογών σε μουσειακούς χώρους τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Οι ενότητες του Συνεδρίου ήταν οι ακόλουθες:

- Τα οπτικοακουστικά μέσα ως πολιτιστική κληρονομιά (με ανακοινώσεις από τους I. Diaz Balerdi, E. Νάκου, E. Στάθη, T. Σαλή & Στ. Ζερεφό, A. Haber).
- Οι πολιτιστικοί οργανισμοί ως παραγωγοί οπτικοακουστικού υλικού (ανακοινώσεις των A. Amedolagine, G. Pavlidis, D. Tsiafakis et al., Γ. Σκοπετέα).
- Οι νέες τεχνολογίες ήχου και εικόνας ως εργαλεία διαχείρισης συλλογών (με ανακοινώσεις από τους T. Kourtoumi, M. Tsakogianni, E. Kavakli, V. Christodoulou, R. Kadobayashi & S. Fukunaga).
- Μέθοδοι και συστήματα καταγραφής, τεκμηρίωσης, ταξινόμησης οπτικοακουστικού υλικού (ανακοινώσεις από: G. Pavlidis, D. Tsiafakis et al., E. Λουρδής & X. Παπαθεοδώρου, P.A. Bertacchini, E. Di Bianco et al., N. Georgalas & D. Economou, P. Stathopoulos, V. Zoi et al.).
- Οι τεχνολογίες ήχου (ακουστικοί οδηγοί, ηχοτοπία, ο ήχος ως έκθεμα) στα σύγχρονα μουσεία (ανακοινώσεις: L. Tallon, N. Μπουμπάρης & A. Γαλάνη, L. Meijer).
- Φορητές συσκευές ως μέσα προώθησης, ερμηνείας, επικοινωνίας (ανακοινώσεις: A. Damala & H. Kockelcorn, D. Economou, S. Varitimidiadis et al., A. Stoica, D. Raptis et al.).
- Προστασία και διατήρηση της οπτικοακουστικής πολιτιστικής κληρονομιάς (ανακοινώσεις: N. Ναουμίδου, A. Αλεξοπούλου κ.ά., J.S. Harris, Γ. Παυλογεωργάτος & E. Σαμπανίκου).
- Οι νέες τεχνολογίες ήχου και εικόνας και η κοινωνία (ειδικές ομάδες κοινού, συνεργασία με καλλιτέχνες, κοινότητες, κλπ.) (ανακοινώσεις: Σ. Σούλης & Θ. Φλωρίδης, M. Θεοδωρίδης, A. Τσαναβάρα).

- Εφαρμογές πολυμέσων και διαδικτύου στη μουσειακή επικοινωνία (ανακοινώσεις: Μ. Ρούσου, Δ. Νάστος κ.ά., Ε. Βλάχου, Μ. Ρούσου κ.ά., Ε. Παππή, Χ. Αντωνιάδης κ.ά., Μ. Εσπομού & L. Rujol Tost, Α. Antoniou & G. Lerouras, Α. Μπούνια, Ν. Νικονάνου κ.ά., Κ. Νικολαΐδου, Δ. Ευγενίδου & Μ. Φουντούλη, Στ. Βλίζος, Α. Στεφανίδου, Χ. Κοντάκη, Στ. Ζερεφός).

- Οπτικοακουστικά μέσα και άυλη πολιτιστική κληρονομιά (ανακοινώσεις: Ν. Thomas, P. Armitage et al., S.F. Arce, E. Σαμπανίκου, Γ. Παυλογεωργάτος και Α. Κάουα).

- Σχεδιασμός πολυθεαμάτων και παραγωγή ψηφιακών πολιτιστικών προϊόντων (ανακοινώσεις: Β. Μάτσος, Μ. Γιαννοπούλου & Τ. Μπέλλας, Β. Χριστοδούλου).

- Ζητήματα και παραδείγματα εικονικής πραγματικότητας (ανακοινώσεις: L.A. Hernandez Ibane, J.D. Blanco et al., M. Forte, S. Sylaiou).

Τις εργασίες του Συνεδρίου συμπλήρωναν οι αναρτημένες ανακοινώσεις, όπου παρουσιάστηκαν ενδιαφέροντα προγράμματα και εφαρμογές από φορείς, όπως το Μουσείο Μπενάκη, το Ιστορικό Αρχείο Αιγαίου «Εργάνη», το Μουσείο Αθλητισμού Θεσσαλονίκης, το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, το Μεταλλευτικό Μουσείο Μήλου, τα Πανεπιστήμια Αθηνών, Αιγαίου, Ιονίου, κλπ.

Τα Πρακτικά του Συνεδρίου θα κυκλοφορήσουν μέσα στο 2007 από το Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας & Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Α. Μπούνια

Διεθνές Συνέδριο της Επιτροπής Συντήρησης του ICOM

Το Ελληνικό Τμήμα του ICOM, σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη, το ΕΚΕΒΥΜ και την Πανελλήνια Ένωση Συντηρητών Αρχαιοτήτων, διοργάνωσε το Διεθνές Συνέδριο της Ειδικής Ομάδας Συντήρησης Εικόνων της Διεθνούς Επιτροπής Συντήρησης (ICOM-CC), με θέμα «Εικόνες – Έρευνα, Συντήρηση και Θέματα Δεοντολογίας». Οι εργασίες του Συνεδρίου διήρκεσαν από τις 3-7 Δεκεμβρίου 2006 και διεξήχθησαν στο νέο κτήριο του Μουσείου Μπενάκη στην οδό Πειραιώς. Οι ανακοινώσεις των Ελλήνων και ξένων ειδικών είχαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και τις παρακολούθησαν αρχαιολόγοι και συντηρητές, καθώς και πολλοί φοιτητές. Στο περιοδικό «Αρχαιολογία», τεύχος Δεκεμβρίου, δημοσιεύθη-

καν σε ειδικό ένθετο περιλήψεις των ανακοινώσεων στην ελληνική και αγγλική γλώσσα.

Ενδιαφέροντα είναι τα συμπεράσματα που προέκυψαν από το Διεθνές αυτό Συνέδριο:

- Για άλλη μια φορά επιβεβαιώθηκε ότι μέσα από συναντήσεις σαν κι αυτή μπορούμε να επικοινωνούμε, να ενημερωνόμαστε και να ανταλλάσσουμε απόψεις.

- Από τις εξαιρετικά ενδιαφέρουσες ανακοινώσεις έγινε φανερό η διεπιστημονική συνεργασία, δεδομένου ότι συμμετείχαν επιστήμονες από πολλές και διαφορετικές ειδικότητες.

- Διαπιστώθηκε ο ρόλος της δεοντολογίας και γενικότερα της «ηθικής» στις επεμβάσεις συντήρησης, καθώς και η ανάγκη του θέματος αυτό να επανεξεταστεί σε μια επόμενη συνάντηση.

- Οι εικόνες και η συντήρησή τους δεν αφορούν μόνον τις ορθόδοξες κοινότητες, αλλά αποτελούν αντικείμενο μελέτης και έρευνας σ' όλο τον κόσμο.

- Η χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας, τόσο στην ηλεκτρονική τεκμηρίωση όσο και στη διαγνωστική έρευνα, αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την εξέλιξη της συντήρησης και καθιστά τον ρόλο του συντηρητή εξαιρετικά σημαντικό στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς.

- Παρά τις σύγχρονες τεχνολογικές εφαρμογές, η εργασία του συντηρητή εξακολουθεί να είναι ανθυγιεινή και επικίνδυνη με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Ελάχιστο είναι το ανθυγιεινό επίδομα που καταβάλλει η ελληνική πολιτεία, χωρίς να έχουν ακόμη θεσμοθετηθεί οι προδιαγραφές για την ίδρυση και τον εξοπλισμό των εργαστηρίων συντήρησης.

- Η προτεινόμενη δημιουργία ενός icon-network θα αποτελέσει σημείο επαφής και αναφοράς των επιστημόνων.

- Το network πιθανόν να αποτελέσει τον μελλοντικό τρόπο ενημέρωσης, αν αναλογιστεί κανείς ότι ο οικονομικός παράγοντας, όσο και περισσότερο, αποτελεί τροχοπέδη για την υλοποίηση τέτοιων συνεδρίων.

- Η Ομάδα Συντήρησης Εικόνων, μετά από μια πετυχημένη πορεία ως ανεξάρτητη ομάδα μέσα στην Επιτροπή Συντήρησης (ICOM-CC), αισθάνεται παραγκωνισμένη παρά τη δυναμική που φάνηκε σ' αυτό το Συνέδριο, και αναρωτιέται αν υπάρχει λόγος να παραμένει το ICOM-CC ο φορέας που την αντιπροσωπεύει.

- Τα συμπεράσματα αυτά θα σταλούν στο Προεδρείο του ICOM-CC και στους συντονιστές της Ομάδας Εργασίας ζωγραφικών έργων.

Εκπαίδευση και Νεοελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά

Στο πλαίσιο των ενημερωτικών συναντήσεων με θέμα «Εκπαίδευση και Νεοελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά», που οργανώνει από το 1997 η Διεύθυνση Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΔΙΝΕΠΟΚ), πραγματοποιήθηκε στις 8 Δεκεμβρίου 2006, με τη συνεργασία του ICOM, η 10η ετήσια Συνάντηση με θέμα «Έτος ελιάς και ελαιολάδου». Τις εργασίες, που έλαβαν χώρα στο κτήριο του ICOM, άνοιξε η κ. Τέτη Χατζηνικολάου, Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, η οποία αναφέρθηκε με συντομία στα προγράμματα που πραγματοποιούνται από φορείς που συνεργάζονται με τη ΔΙΝΕΠΟΚ ή εποπτεύονται από αυτήν.

Στην πρωινή Συνεδρία παρουσιάστηκαν οι εξής εκπαιδευτικές δράσεις: (1) Πόπη Ζάχου-Καλκούνου, Π.Λ.Ι., «Το στοιχείο του ελαιώνα», εκπαιδευτικό πρόγραμμα, (2) Άλκηστις Βλάχου, «Το Αλφαβητάρι της Ελιάς», βιβλίο του Δημοτικού Μουσείου Καβάλας, (3) Παναγιώτα Ανδριανοπούλου, Ιστορικό-Λαογραφικό Μουσείο Καλαμάτας, «Ας μιλήσουμε για το σαπούνι», πρόγραμμα σε συνεργασία με τη ΔΙΝΕΠΟΚ, (4) Έλια Βλάχου, Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, εκπαιδευτικά προγράμματα για το Μουσείο της Ελιάς στη Σπάρτη, (5) Μαρία Μέξια, Ιστορικό Λαογραφικό Μουσείο Κορίνθου, «Η ευλογημένη ελιά», εκπαιδευτικό πρόγραμμα, (6) Νίκη Δάφνη, Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, «Η μια ελιά και η άλλη, το βγάνουμε το λάδι», εκπαιδευτικό πρόγραμμα, (7) Φωτεινή Κατσαούνη, Κέντρο Μελέτης Νεώτερης Κεραμικής, «Οι θυγατέρες του ήλιου», εκπαιδευτικό πρόγραμμα, (8) Λουΐζα Καραπιδάκη, ΚΕΕΛ Ακαδημίας Αθηνών, «Ελαιάς εγκώμιον», εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

Μεταξύ πρωινής και απογευματινής Συνεδρίας έγινε συζήτηση και παρουσίαση εργαστηρίων για τον σχεδιασμό εκπαιδευτικού υλικού με θέμα «Φυτικές βαφές».

Στην απογευματινή Συνεδρία παρουσιάστηκαν οι ακόλουθες δράσεις: (1) Κωνσταντίνος Καραδημητρίου, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, «Ας γνωρίσουμε το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο», εκπαιδευτικό πρόγραμμα, (2) Νικολέττα Ζυγούρη, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, «Η καθημερινή ζωή των Ελλήνων 18ος-19ος αιώνας», εκπαιδευτικό πρόγραμμα, (3) Παναγιώτης Βίγκλας, Μουσείο Λαϊκής Τέχνης και Ιστορίας Πηλίου, «Οι δρόμοι του νερού - Οι κρήνες της Μακρυνίτσας», (4) Παναγιώτα Παπαναστασίου, Λαογραφικό Μουσείο Κύμης, «Η Κουμιάτικη φορεσιά», (5) Οριέττα Τρέβεζα, «Μουσειοσκευή - Εβραϊκές γιορτές», εκπαιδευτικό πρόγραμμα, (6) Κορνηλία Χατζηασλάνη, Τομέας Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης, ΥΣΜΑ, παρουσίαση της μουσειοσκευής «Το Δωδεκάθεο - Μυθολογία και τέχνη», (7) Φωτεινή Κατσαούνη, Κέντρο Μελέτης Νεώτερης Κεραμικής, «Ελιά, λάδι και κεραμικά», εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

Συμπληρωματικά, στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Ημερών Πολιτιστικής Κληρονομιάς, έγινε παρουσίαση των νέων εκπαιδευτικών προγραμμάτων: (α) του Μουσείου Μπενάκη, από τις κ. Αναστασία Φωτοπούλου και Φωτεινή Γραμματικού, με θέμα «Ναοί στο σχήμα τ' ουρανού, μια ερμηνευτική προσέγγιση του 'Άξιον Εστί' του Οδυσσέα Ελύτη μέσα από την εμπειρία των μνημείων - και αντίστροφα», (β) της Διεύθυνσης Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του ΥΠ.ΠΟ, Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας, από την κ. Αλεξάνδρα Σέλελη. Η κ. Σοφία Αηδόνη, της Διεύθυνσης Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του ΥΠ.ΠΟ, Τμήμα Δημοσίων Μουσείων και Αρχαιολογικών Συλλογών, έκανε τον απολογισμό του διετούς προγράμματος με θέμα «Πολιτισμός στο τραπέζι - Ποικίλες προσεγγίσεις της ιστορίας της διατροφής». Η Συνάντηση ολοκληρώθηκε με παρεμβάσεις και συζήτηση.

Νέα Μουσεία και Επανεκθέσεις

Εθνική Γλυπτοθήκη

Η Εθνική Γλυπτοθήκη είναι το πρώτο μουσείο αποκλειστικά αφιερωμένο στη νεότερη και σύγχρονη ελληνική γλυπτική. Στεγάζεται σε δύο ιστορικά διατηρητέα κτήρια του 19ου αιώνα, στους παλιούς στάβλους του ιππικού στο Άλσος Στρατού, στο Γουδί, που ανακαινίστηκαν από τους αρχιτέκτονες καθηγητές Πάνο Τζώνο και Γιώργο Παρμενίδη και την αρχιτέκτονα Christine Longuérée. Το πρώτο κτήριο στεγάζει τη μόνιμη συλλογή γλυπτικής της Εθνικής Πινακοθήκης-Μουσείου Αλεξάνδρου Σούτζου και το δεύτερο περιοδικές εκθέσεις, κυρίως γλυπτικής. Η λειτουργία τους εγκαινιάστηκε στις 26 Ιουλίου 2004 με αναδρομική έκθεση του Henry Moore και γλυπτική σε ξύλο του Χρήστου Καπράλου, και ακολούθησε έκθεση του Julio Gonzalez. Στις 27 Ιουνίου 2006 εγκαινιάστηκε η έκθεση της μόνιμης συλλογής γλυπτικής της Εθνικής Πινακοθήκης, μαζί με εκείνη του Marino Marini, και στις 6 Φεβρουαρίου 2007 η μεγάλη αναδρομική έκθεση του Γιαννούλη Χαλεπά.

Η παρουσίαση της μόνιμης συλλογής γλυπτικής, που πραγματοποιήθηκε χάρη στη γενναιοδωρη συνδρομή του Ιδρύματος «Σταύρος Νιάρχος», καταλαμβάνει το πρώτο κτήριο και υπαίθριο χώρο έξι στρεμμάτων. Περιλαμβάνει τα αντιπροσωπευτικότερα έργα της συλλογής, καταγράφοντας συγχρόνως την εξέλιξη της νεοελληνικής γλυπτικής. Ξεκινά με νησιώτικους φεγγίτες, λαϊκά έργα ανώνυμων κυρίως τεχνιτών, και ακολουθεί η επτανησιακή γλυπτική. Η προτομή του Πλάτωνα (1815), έργο του Κερκυραίου Παύλου Προσαλέντη του πρεσβύτερου, που είναι το πρώτο χρονολογημένο γλυπτό της σύγχρονης Ελλάδας, σηματοδοτεί την αναβίωση της γλυπτικής ως επίσημης τέχνης.

Η κλασικιστική γλυπτική, που αποτέλεσε την κυρίαρχη τάση σε όλον τον 19ο και ως τις αρχές του 20ού αιώνα, εκπροσωπείται από τους πρώτους νεοέλληνες γλύπτες με καλλιτεχνική παιδεία, όπως ο Ιωάννης Κόσσοσ, οι Τήνιοι Γεώργιος και Λάζαρος Φυτάλης και ο Λεωνίδας Δρόσης, ο οποίος αναδείχθηκε ως ο σημαντικότερος Έλληνας εκπρόσωπος του κλασικισμού. Έργα του Δημητρίου Φιλιπότη, του Γεωργίου Βρούτου και του Γεωργίου Μπονάνου στη συνέχεια κατα-

γράφουν την εμφάνιση του ρεαλισμού, από τη δεκαετία του 1870, και τη συνύπαρξή του με τον κλασικισμό, ενώ δεσπόζουν και τρία από τα σημαντικότερα έργα της πρώτης δημιουργικής περιόδου του Γιαννούλη Χαλεπά. Η παρουσίαση του 19ου αιώνα συμπληρώνεται με εκμαγεία από ορισμένα χαρακτηριστικά ταφικά μνημεία του Α΄ Νεκροταφείου της Αθήνας, με κορυφαίο έργο την «Κοιμωμένη» του Γιαννούλη Χαλεπά.

Το τέλος του 19ου και την είσοδο στον 20ό αιώνα σηματοδοτεί η στροφή των Ελλήνων γλυπτών στο Παρίσι, όπου κυριαρχεί η προσωπικότητα του Auguste Rodin. Η επιρροή του Γάλλου γλύπτη και των επιγόνων του στον ανθρωποκεντρικό προσανατολισμό της νεοελληνικής γλυπτικής καταγράφεται, μεταξύ άλλων, σε έργα των Λάζαρου Σώχου, Θωμά Θωμόπουλου, Κώστα Δημητριάδη, Θανάση Απάρτη, Μιχάλη Τόμπρου, Νίκου Περαντινού, Τίτσας Χρυσοχοΐδη, Γιάννη Παππά κ.ά., ενώ μια ιδιαίτερη ενότητα αποτελεί το έργο της δεύτερης δημιουργικής περιόδου του Γιαννούλη Χαλεπά. Γλυπτά των Αντώνη Σώχου, Μπέλλας Ραφτοπούλου, Χρήστου Καπράλου, Φρόσως Ευθυμιάδη, Ιωάννη Αβραμίδα, Δημήτρη Καλαμάρα, Θόδωρου Παπαγιάννη και πολλών άλλων αποτυπώνουν το νέο ύφος του ανθρωποκεντρισμού με τη σταδιακή απομάκρυνση από την παραστατική απεικόνιση και τη στροφή σε πιο απλοποιημένες φόρμες, που οδηγούν σε μια σχηματική, υπαινικτική, αποσπασματική ή εξπρεσιονιστική απόδοση.

Η πορεία στη συνέχεια προς την απόλυτη αφαίρεση και τις ποικίλες εκφάνσεις της περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, έργα των Γιώργου Ζογγολόπουλου, Μιχάλη Λεκάκη, Κλέαρχου Λουκόπουλου, Λάζαρου Λαμέρα, Κώστα Κουλεντιανού, Φιλόλαου, Άλεξ Μυλωνά, Γιώργου Νικολαΐδη, Τάκι, Δημήτρη Κωνσταντίνου, Γεράσιμου Σκλάβου, Θόδωρου, Χρύσας, Φρόσως Μιχαλέα και άλλων νεότερων. Η έκθεση ολοκληρώνεται με την παρουσίαση έργων που απηχούν τις τάσεις του τέλους του 20ού και των αρχών του 21ου αιώνα, με την επιστροφή σε μια νέου ύφους και περιεχομένου αναπαράσταση.

Τέλος, ανεξάρτητα από τον κύριο κορμό της έκθεσης, παρουσιάζονται τρία γλυπτά ξένων καλλιτεχνών που ανήκουν στη συλλογή: το Κεφάλι του Απόλλωνα (1900) του Antoine Bourdelle, ο Θεραπευτής (1967) του René Magritte και το Πουλί (2000) του Santiago Calatrava.

Τ. Γιαννουδάκη
Επιμελήτρια της Συλλογής Γλυπτικής
στην Εθνική Πινακοθήκη

Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα

Τον Μάιο του 2006 εγκαινιάστηκε η επανέκθεση του Μουσείου «Βασίλειος Παπαντωνίου» του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος.

Στο ισόγειο του Μουσείου, σε μια μεγάλη προθήκη, εκτίθενται ετερόκλητα μουσειακά αντικείμενα σε μια ελεύθερη εγκατάσταση για να τονιστεί η πολυμορφία των συλλογών του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος. Η μουσειολογική αυτή πρόταση είχε παρουσιαστεί στο Ναύπλιο σποραδικά –ήδη από το 1999 και μέχρι τον Ιανουάριο του 2006–, καθώς και στις «Πτυχώσεις», στην έκθεση της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας που διοργανώθηκε το 2004 στο νέο κτήριο του Μουσείου Μπενάκη στην οδό Πειραιώς.

Η νέα μόνιμη έκθεση του Μουσείου, αφιερωμένη στο «Ελληνικόν Άστυ: Ναύπλιον 1822-1922», αναπτύσσεται στους χώρους του 1ου και 2ου ορόφου. Παρουσιάζει την εξέλιξη του νεοελληνικού άστεως στη διάρκεια ενός αιώνα και είναι επικεντρωμένη στην πόλη του Ναυπλίου και την ευρύτερη περιοχή της.

Η πολυμορφία καταγωγής, κοινωνικοπολιτισμικής προέλευσης, ηθών, εθίμων και αμφιέσεων του πληθυσμού από την καποδιστριακή περίοδο και μετά, αλλά και τα διαδοχικά κύματα εσωτερικών μεταναστών και προσφύγων μέχρι το 1922 διαμόρφωσαν τους όρους αυτής της εξέλιξης και αναδεικνύονται μέσα από τις θεματικές ενότητες στους εκθεσιακούς χώρους του Μουσείου.

Το Μουσείο Βιομηχανικής Ελαιουργίας Λέσβου

Το Μουσείο Βιομηχανικής Ελαιουργίας Λέσβου (ΜΒΕΛ) προστέθηκε στο Δίκτυο Μουσείων του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς (ΠΙΟΠ) τον Σεπτέμβριο του 2006. Το έργο εντάχθηκε στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Βορείου Αιγαίου 2000-2006 και χρηματοδοτήθηκε από το Γ' Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης και από την Τράπεζα Πειραιώς. Στόχος του Μουσείου είναι να προβάλει τη βιομηχανική κληρονομιά τόσο στον τομέα της ελαιουργίας όσο και στο ευρύτερο πεδίο της τεχνολογίας, αλλά και να την εντάξει στα αρχιτεκτονικά, κοινωνικά και πολιτισμικά συμφραζόμενά της.

Το Μουσείο βρίσκεται στην Αγία Παρασκευή Λέσβου και στεγάζεται στον χώρο του παλαιού κοινοτικού ελαιοτριβείου, η χρήση του οποίου παραχωρήθηκε στο ΠΙΟΠ από τον Δήμο Αγίας Παρασκευής. Το Ίδρυμα, με τη σειρά του, έχει αναλάβει, τόσο την ευθύνη για την άσφογη λειτουργία, συ-

ντήρηση και προβολή του, όσο και το κόστος σύμφωνα με το πρωτοποριακό μοντέλο που εφαρμόζει στη διαχείριση του Δικτύου Μουσείων.

Το ελαιοτριβείο ιδρύθηκε το 1911 και αποτέλεσε κοινοτική πρωτοβουλία με φιλεκπαιδευτικό χαρακτήρα. Το 1967 διακόπηκε οριστικά η λειτουργία του και από τότε παραμένει γνωστό ως η «μηχανή του κοινού», ή απλώς «η μηχανή». Το Μουσείο Βιομηχανικής Ελαιουργίας Λέσβου έρχεται να αναδείξει τον χώρο ως «μουσείο του εαυτού του», με αποκατάσταση των αρχιτεκτονικών και μηχανολογικών στοιχείων στην ιστορική τους μορφή, συμπληρώνοντας υπό μία έννοια το Μουσείο της Ελιάς και του Ελληνικού Λαδιού, αλλά με εντελώς διαφορετικό μουσειολογικό σκεπτικό.

Το κεντρικό κτήριο παραγωγής περιλαμβάνει τρεις βασικούς χώρους: για την παραγωγή ενέργειας, την παραγωγή του ελαιόλαδου και τον αλευρόμυλο. Στην κυρίως αίθουσα παρουσιάζονται τα τρία βασικά στάδια της διαδικασίας παραγωγής ελαιολάδου: σύνθλιψη του καρπού, συμπίεση του ελαιοπολτού και διαχωρισμός του λαδιού από το νερό. Παρουσιάζεται η εξέλιξη των μηχανημάτων, με έμφαση στις αλλαγές που επέφερε η εισαγωγή της μηχανικής κίνησης στην ελαιοπαραγωγή (ατμοκίνηση και, στη συνέχεια, πετρελαιοκίνηση).

Οι παλαιές αποθήκες ελαιοκάρπου, οι οποίες ονομάζονται και «μπατές», λειτουργούν ως συμπληρωματικές μονάδες που προβάλλουν το ανθρώπινο στοιχείο. Στις μεγάλες «μπατές» γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην ιστορία του κοινοτικού ελαιοτριβείου της Αγίας Παρασκευής, με έμφαση στην πρωτοποριακή διαδικασία της κοινοτικής ιδιοκτησίας και τον αντίκτυπό της στις κοινωνικές και οικονομικές δομές της περιοχής, στην εκμηχάνιση της ελαιουργίας στη Λέσβο και στο ευρύτερο κοινωνικο-οικονομικό πλαίσιο. Στις μικρές «μπατές» παρουσιάζεται ο κύκλος των εργασιών που συνδέονται με την ελαιοπαραγωγή.

Το Μουσείο περιλαμβάνει επίσης αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, κυλικείο, καθώς και μικρό υπαίθριο αμφιθέατρο, στο οποίο θα οργανώνονται πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Το Μουσείο Πλινθοκεραμοποιίας Ν. & Σ. Τσαλαπάτα

Το Εργοστάσιο Πλινθοκεραμοποιίας Τσαλαπάτα ιδρύθηκε στον Βόλο το 1926. Έκτοτε και έως το 1978, που σταμάτησε να λειτουργεί, ήταν μια σημαντική παραγωγική μονάδα με πανελλαδική εμβέλεια. Σήμερα αποτελεί ένα σπάνιο δείγμα βιομηχανικού συγκροτήματος αυτού του κλάδου.

Στους χώρους του κυρίως εργοστασίου, το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς δημιούργησε το Μουσείο Πλινθοκεραμοποιίας Ν. & Σ. Τσαλαπάτα. Έχει καταβληθεί προσπάθεια να γίνει κατανοητή τόσο η ιστορία του εργοστασίου όσο και η διαδικασία παραγωγής των προϊόντων. Κύριο άξονα της μουσειολογικής και μουσειογραφικής προσέγγισης αποτέλεσε η ακολουθία της αλυσίδας παραγωγής και η ανάδειξη του μηχανολογικού εξοπλισμού του εργοστασίου.

Η επίσκεψη στον χώρο αρχίζει από τη νότια πλευρά του συγκροτήματος, όπου ο επισκέπτης μπορεί να παρακολουθήσει τη διαδικασία παραγωγής: τη μεταφορά του χώματος, την επεξεργασία στα τριβεία ή στις δεξαμενές πηλού, την προώθηση του χώματος στον μύλο, την πολτοποίηση και μορφοποίηση των τελικών προϊόντων, την ξήρανση, το ψήσιμο και τη μεταφορά των τελικών προϊόντων.

Στην πρώτη ενότητα, όπου εκτίθεται η μακέτα του Πλινθοκεραμοποιείου την περίοδο της ακμής του, ο επισκέπτης μαθαίνει για την ιστορία του εργοστασίου. Στη συνέχεια ακολουθεί τον φυσικό βιομηχανικό χώρο των τριβείων, ανεβαίνει τη ράμπα που οδηγεί στο πατάρι του μύλου, όπου μπορεί να κατανοήσει, με τη βοήθεια κινουμένων μακετών και σύγχρονων εποπτικών μεθόδων, τη λειτουργία του μηχανισμού του μύλου, αλλά και να έχει μια γενική εποπτεία του συγκροτήματος.

Η κυρίως επίσκεψη αρχίζει από το λεβητοστάσιο, τον πυρήνα του εργοστασιακού χώρου. Συνεχίζεται στην αίθουσα παραγωγής, στα ξηραντήρια (εν μέρει αποκατεστημένα και εν μέρει τροποποιημένα σε διαδρόμους πρόσβασης) και στην κάμινο Hoffmann, που η λειτουργία της γίνεται κατανοητή όχι μόνον από τα επεξηγηματικά κείμενα, τα σχέδια και τη μακέτα του χώρου σε τομή, αλλά και από τη δυνατότητα να «διδασκεί» ο επισκέπτης στην κάμινο. Ανάμεσα από «ντανιασμένα» τούβλα και κεραμίδια, ακολουθεί την πορεία της φωτιάς που σβήνει κυκλικά, για να κρυσώσουν τα ψημένα και να ξαναφορτωθεί ο χώρος με άψητα. Η επίσκεψη ολοκληρώνεται στον χώρο έκθεσης της σπάνιας ατμομηχανής τύπου Decauville, που έφερε τα φορτωμένα με άργιλο βαγονέτα στο εργοστάσιο.

Ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός νέων χώρων διαφοροποιεί τα κτίσματα που δεν υπήρχαν ή που δεν ήταν δυνατόν να αποκατασταθούν. Οι νέες κατασκευές εντάσσονται αβίαστα στον παλιό εργοστασιακό χώρο, καθώς ακολουθούν κι αυτά μια βιομηχανική αισθητική. Σε όλους τους χώρους έχει καταβληθεί προσπάθεια να συνδυαστεί η ανάδειξη της νέας χρήσης (σύγχρονο λειτουργικό μουσείο) με τη διάσωση και ανάδειξη του βιομηχανικού χώρου.

Ο μουσειολογικός σχεδιασμός υπογραμμίζει τη διττή αυτή προσέγγιση. Το μουσειογραφικό εύρημα σε αυτό το πεδίο

ήταν η αντίθεση των σχετικά σκοτεινών βιομηχανικών μηχανημάτων με τη μουσειογραφική εκφορά της ερμηνείας τους μέσω αυτόφωτων επιφανειών και έντονα φωτισμένων κρυστάλλων, που φέρουν τις φωτογραφίες, τα σχέδια και τα επεξηγηματικά κείμενα. Μαγνητίζουν, έτσι, τον επισκέπτη και φωτίζουν τον χώρο, που κύριος ρόλος του δεν είναι πλέον η παραγωγή (που θα μπορούσε, ωστόσο, να ξαναρχίσει με τους αποκατεστημένους μηχανισμούς), αλλά η πληροφόρηση του επισκέπτη.

Το Μουσείο Πλινθοκεραμοποιίας Ν. & Σ. Τσαλαπάτα αναδεικνύεται σε «μουσείο του εαυτού του». Παρουσιάζει την ιστορική ταυτότητα του εργοστασίου και παράλληλα λειτουργεί ως κέντρο έρευνας και πληροφόρησης για την εξέλιξη της πλινθοκεραμοποιίας στον ελληνικό και διεθνή χώρο, σε συνάρτηση με τη βιομηχανική ιστορία της πόλης του Βόλου.

Μουσείο Μικρασιατικού Ελληνισμού «Φιλιά Χαϊδεμένου» στη Νέα Φιλαδέλφεια

Στις 2 Απριλίου 2007 εγκαινιάστηκε από τον πρωθυπουργό κ. Κώστα Καραμανλή η επανέκθεση της συλλογής που συγκρότησε, από τη δεκαετία του 1990 και μετά, η Φιλιά Χαϊδεμένου με αντικείμενα-ενθύμια που έφεραν μαζί τους οι Μικρασιάτες πρόσφυγες μετά την Καταστροφή του 1922. Αρχικά, το 2002, η συλλογή είχε εκτεθεί στον πρώτο όροφο του κτηρίου του Παγκόσμιου Πολιτιστικού Ιδρύματος της Διασποράς «Ανδρέας Παπανδρέου», στην οδό Δεκελείας 152, στη Νέα Φιλαδέλφεια. Από το 2005 το Υπουργείο Πολιτισμού (Διεύθυνση Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς – Διεύθυνση Συντήρησης Αρχαίων και Νεωτέρων Μνημείων – Διεύθυνση Εκτέλεσης Έργων Μουσείων και Πολιτιστικών Κτηρίων) ανέλαβε, σε συνεργασία με την τοπική δημοτική αρχή, την επανέκθεση της συλλογής στον ίδιο χώρο. Εκτός από την πλήρη καταγραφή των αντικειμένων και την εκπόνηση μουσειολογικής μελέτης, έγινε ριζική αναδιαμόρφωση του χώρου για την όσο το δυνατόν καλύτερη φιλοξενία της έκθεσης και δημιουργήθηκε σύγχρονη μουσειακή αποθήκη.

Η συλλογή περιλαμβάνει κυρίως γυναικείες και ανδρικές φορεσιές με τα εξαρτήματά τους, από διάφορες περιοχές της Μικράς Ασίας, είδη ρουχισμού, κεντήματα, μεταλλικά οικιακά σκεύη, έγγραφα που αφορούν την κοινοτική ζωή των Ελλήνων στις μικρασιατικές κοινότητες, εικόνες, βιβλία σε караμανλίδικη γραφή (τουρκικά κείμενα γραμμένα με ελληνικούς χαρακτήρες), έγγραφα που σχετίζονται με την εγκατάσταση των προσφυγικών πληθυσμών στην Ελλάδα

Ευρωπαϊκές

Ημέρες Πολιτιστικής

Κληρονομιάς

Ο πολιτισμός στο τραπέζι – Ποικίλες προσεγγίσεις της ιστορίας της διατροφής

Το 2006 η Ελλάδα συμμετείχε στις Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς, κλείνοντας με τις εκδηλώσεις του περασμένου Σεπτεμβρίου δώδεκα χρόνια επιτυχημένης πορείας. Το πρόγραμμα αποτελεί κοινή πρωτοβουλία της

μετά το 1922, καθώς και πάρα πολλές φωτογραφίες (οικογενειακές και πορτρέτα), που εικονίζουν Μικρασιάτες και μικρασιατικές οικογένειες πριν και μετά την προσφυγιά.

Η επανέκθεση επιχειρεί κυρίως να αναδείξει ορισμένες πτυχές του δημόσιου και ιδιωτικού βίου στις μικρασιατικές πατρίδες (αστικός πολιτισμός, κοινοτική διοίκηση, εκπαίδευση, εκκλησία, πολιτισμική ποικιλομορφία μικρασιατικού ελληνοισμού) και να καταγράψει στιγμές του ξεριζωμού και τις δυσκολίες εγκατάστασης των προσφύγων στην Ελλάδα. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται όχι τόσο στις «επίσημες» ιστοριογραφικές αφηγήσεις όσο στον λόγο των προσφύγων πρώτης και δεύτερης γενιάς και στις σχετικές εμπειρίες τους, ενώ διάφορα αντικείμενα-οικογενειακά κειμήλια αναδεικνύονται ως «σύμβολα μνήμης». Κάθε ενότητα της έκθεσης συμπληρώνεται με ολιγόλεπτα φιλμ με αφηγήσεις προσφύγων, αποτέλεσμα πρωτογενούς εθνογραφικής έρευνας που διήρκεσε έναν περίπου χρόνο.

Τέλος, με αφορμή τον ξεριζωμό των Μικρασιατών το 1922, η έκθεση κάνει μικρή νύξη στη σύγχρονη προσφυγιά. Οι μετακινήσεις πληθυσμών, με οποιαδήποτε μορφή, γνωρίζουν την οδυνηρή εμπειρία του ξεριζωμού και τις συνέπειές του και αποτελούν κοινό τόπο των σύγχρονων μεταβιομηχανικών κοινωνιών.

Γ. Ν. Δρίνης
Λαογράφος-Εθνολόγος, ΥΠ.ΠΟ

Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου της Ευρώπης (www.ehd.coe.int, www.jep.coe.int). Πρόκειται για το μεγαλύτερο ευρωπαϊκό θεσμό στον τομέα του πολιτισμού από τη στιγμή που συμμετέχουν πλέον και οι 49 χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Πολιτισμού. Κάθε χρόνο, ένα Σαββατοκύριακο του Σεπτεμβρίου, η Ευρώπη γιορτάζει τα μνημεία της υπογραμμίζοντας την κοινή ευρωπαϊκή συνείδηση ταυτόχρονα με την ιδιαιτερότητα κάθε τόπου. Χώροι και μουσεία ανοίγουν τις πόρτες τους στο κοινό κάτω από μια θεματική, διαφορετική για κάθε χώρα.

Στην Ελλάδα τον συντονισμό των φορέων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα έχει αναλάβει από το 2004 η Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων (κατά το διάστημα 1996-2003 ο συντονιστής φορέας του ΥΠ.ΠΟ ήταν η Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων). Τα θέματα που έχουν εορτασθεί ανά διετία, από το 1994, είναι τα κάστρα, τα λιμάνια, το νερό, η οικονομία και ο αθλητισμός. Αξίζει να σημειωθεί ότι το Σαββατοκύριακο του εορτασμού η είσοδος στα δημόσια αρχαιολογικά μουσεία, μνημεία και χώρους είναι ελεύθερη για το κοινό, ενώ η Παρασκευή είναι αφιερωμένη στο σχολικό κοινό.

Για τη διετία 2005-2006 το θέμα του εορτασμού στην Ελλάδα ήταν η διατροφή και τίτλος των εκδηλώσεων «Ο πολιτισμός στο τραπέζι».

Κατά τον εορτασμό του 2005:

- Πάνω από 110. 000 επισκέπτες επισκέφθηκαν μουσεία, μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους.
- Οργανώθηκαν 9 εκθέσεις, εκδόθηκαν 23 ενημερωτικά και εκπαιδευτικά φυλλάδια, πραγματοποιήθηκαν θεματικές ξεναγήσεις σε 13 σημεία – χώρους σχετικούς με το θέμα της διατροφής και της διαδικασίας παραγωγής των τροφίμων, όπως σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία, αλλά και σε περιοδικές εκθέσεις, ήδη υπάρχουσες ή σχεδιασμένες ειδικά για τις Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς.
- Οργανώθηκαν 5 ημερίδες, δόθηκαν 10 διαλέξεις, προβλήθηκαν 4 ντοκιμαντέρ και πραγματοποιήθηκαν 11 γαστρονομικές δραστηριότητες, που είχαν ως αφετηρία αρχαίες, βυζαντινές και νεώτερες συνταγές ή/και διατροφικές συνήθειες.
- Εκπαιδευτικές δραστηριότητες για νέους, σχολικές ομάδες και οικογένειες σχεδιάστηκαν και πραγματοποιήθηκαν σε 24 διαφορετικά σημεία (μουσεία και χώρους).
- 59 οργανωμένες ομάδες επισκεπτών συμμετείχαν σε συγκεκριμένες δραστηριότητες. Επρόκειτο κυρίως για σχο-

λικές ομάδες και οικογένειες αλλά και για ομάδες επιστημόνων και επαγγελματιών, καθώς και για ομάδες από ερευνητικά κέντρα, συλλόγους «φίλων μουσείων» και κέντρων αποτοξίνωσης.

- 7 σχολεία συμμετείχαν στον εορτασμό, τα οποία αυτόνομα και ανεξάρτητα σχεδίασαν και οργάνωσαν τις εκδηλώσεις τους.

Κατά τον εορτασμό του 2006:

- Πάνω από 100.000 επισκέπτες επισκέφθηκαν μουσεία, μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους.
- 64 φορείς (κατά πλειοψηφία υπηρεσίες του ΥΠ.ΠΟ), φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, πολιτιστικά κέντρα, ιδιωτικά μουσεία συνεργάστηκαν για τη διοργάνωση των κατά τόπους εκδηλώσεων.
- 14 σχολεία οργάνωσαν «κλειστές» εκδηλώσεις.
- 57 διαφορετικές εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν σε 35 διαφορετικά σημεία (εκτός των 14 σχολείων) σε ολόκληρη την επικράτεια.
- Οργανώθηκαν 14 εκθέσεις και εκδόθηκαν 12 ενημερωτικά και εκπαιδευτικά φυλλάδια/έντυπα.
- Πραγματοποιήθηκαν θεματικές ξεναγήσεις σε 19 χώρους, μουσεία, μνημεία, ενώ 46 οργανωμένες ομάδες (στη συντριπτική πλειοψηφία σχολικές) συμμετείχαν στις εκδηλώσεις.
- Δόθηκαν 3 διαλέξεις, πραγματοποιήθηκαν 4 ημερίδες, και 12 γαστρονομικές δραστηριότητες εμπνεύστηκαν από αρχαίες, βυζαντινές και σύγχρονες συνταγές.
- Εκπαιδευτικές δραστηριότητες –για σχολικές ομάδες κυρίως– πραγματοποιήθηκαν σε 24 διαφορετικά σημεία (μουσεία και χώρους), ενώ έλαβαν χώρα και 4 δρώμενα (αφήγηση παραμυθιών, θέατρο κούκλας, κλπ.).

Συντονίζοντας σε εθνικό επίπεδο για πάνω από μια δεκαετία ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα πολιτισμού, όσον αφορά την Ελλάδα, θα μπορούσε με βεβαιότητα να διαπιστωθεί ότι έχει γίνει πλέον συνείδηση (και αυτό αποδεικνύεται από τις σταθερές συμμετοχές πολλών φορέων όλα αυτά τα χρόνια) ότι το άνοιγμα των μνημείων, των μουσείων και των χώρων αποφέρει πολλαπλό –βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο– όφελος και στις δύο πλευρές, τόσο στον οργανωτή των εκδηλώσεων όσο και στο κοινό. Το στοιχείο που χρήζει εντονότερης προσπάθειας είναι η ενίσχυση της κοινής ευρωπαϊκής συνείδησης και του διαπολιτισμικού διαλόγου.

Τέλος, η κατεύθυνση που δίνεται, σε ευρωπαϊκό πλέον επίπεδο, για την εκπλήρωση των στόχων του προγράμματος είναι η ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού και η ανάγκη ενθάρρυνσης του διαλόγου για τον ρόλο του πολιτισμού στη σύγχρονη Ευρώπη.

Νέες Εκδόσεις

Τετράδια Μουσειολογίας Τεύχος 4ο

Έπειτα από την επιτυχημένη κυκλοφορία των τριών πρώτων τευχών και την ιδιαίτερα ενθαρρυντική ανταπόκριση των ανθρώπων από τον χώρο των μουσείων, τα «Τετράδια Μουσειολογίας» ξεκινούν μια νέα περίοδο. Το τέταρτο τεύχος (Άνοιξη 2007) εγκαινιάζει τη συνεργασία του περιοδικού με τις Εκδόσεις «Καλειδοσκόπιο».

Σε μια προσπάθεια να υπάρχει συχνότερη επαφή με το αναγνωστικό κοινό, το περιοδικό εγκαινιάσε ένα ηλεκτρονικό ενημερωτικό φυλλάδιο, το οποίο θα κυκλοφορεί κάθε τετράμηνο και θα ενημερώνει για συνέδρια, εκδηλώσεις, εκθέσεις, νέες εκδόσεις και άλλα θέματα. Εάν δεν έχετε λάβει το φυλλάδιο αυτό και επιθυμείτε να σας αποστέλλεται, στείλτε την ηλεκτρονική σας διεύθυνση στο περιοδικό: museiologia@kaleidoscope.gr. Τα περιεχόμενα του τέταρτου τευχούς καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερόντων. Ένα εκτενές θεωρητικό άρθρο του Donald Preziosi με τίτλο «Μουσεία και ... άλλα επικίνδυνα πράγματα» θέτει σημαντικά ερωτήματα για τον σύγχρονο ρόλο των μουσείων. Η Βάσω Πολυζώη συζητά «Όψεις του συλλέγειν», ενώ οι Β. Στουρνάρας, Κρ. Κονναρής και Μ. Τσακογιάννη παρουσιάζουν το Ιστορικό Αρχείο Αιγαίου «Εργάνη» και τις δράσεις του στο πλαίσιο του προγράμματος «Κοινωνία της Πληροφορίας». Στην ενότητα «Μουσειακή Πρακτική», η Ασπασία Λούβη μιλάει για τα Θεματικά Τεχνολογικά Μουσεία. Το τεύχος φιλοξενεί επίσης ένα σύντομο αφιέρωμα σε πρόσφατες επανεκθέσεις αρχαιολογικών μουσείων, καθώς και μια παρουσίαση του ηλεκτρονικού παιχνιδιού «History Lost reDux», που δημιουργήθηκε για την έκθεση «Η κλοπή της Ιστορίας». Τέλος, η Κλειώ Γκουγκουλή παρουσιάζει τη διοργάνωση μιας περιοδικής έκθεσης, που πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με ένα δημοτικό σχολείο της Αθήνας, ως πρόγραμμα προσέγγισης. Το τεύχος ολοκληρώνεται, όπως πάντα, με βιβλιοκρισίες και παρουσιάσεις συνεδρίων και διεθνών οργανισμών.

A. Μπούνια

N. Παπαγεωργίου
Πολιτιστική και φυσική
κληρονομιά και προστασία των
πολιτιστικών αγαθών

Ελληνική Εθνική Επιτροπή της UNESCO, Αθήνα 2006

Το 2006 ο N. Παπαγεωργίου, εθνολόγος –για πολλά χρόνια διετέλεσε Πρόεδρος της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής της UNESCO–, δημοσίευσε το βιβλίο «Πολιτιστική και φυσική κληρονομιά και προστασία των πολιτιστικών αγαθών» σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης. Η έκδοση πραγματοποιήθηκε με την οικονομική ενίσχυση της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής της UNESCO, η οποία έχει κυρώσει τη Σύμβαση της Χάγης του 1954 και τη Σύμβαση της 16ης Νοεμβρίου του 1972, και έκτοτε αναλαμβάνει δράσεις για την προστασία και προβολή του εθνικού πλούτου σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο.

Το βιβλίο διαπραγματεύεται διαχρονικές έννοιες, όπως τα πολιτιστικά και φυσικά αγαθά κ.ά., και θέτει προς συζήτηση θέματα που αφορούν την πολιτιστική κληρονομιά, μέσα σ' ένα ιστορικό πλαίσιο από το 1954 μέχρι σήμερα.

Στην παρούσα έκδοση δημοσιεύονται οι ελληνικές μεταφράσεις των κειμένων των Συμβάσεων της Χάγης του 1954 και της 16ης Νοεμβρίου του 1972, τις οποίες προώθησε η UNESCO για να προασπίσει την παγκόσμια πολιτιστική και φυσική κληρονομιά από απειλητικές καταστάσεις, όπως η περιβαλλοντική ρύπανση, η οικολογική ανισορροπία, οι ένοπλες συρράξεις, η μαζική κουλτούρα, η ισοπεδωτική παγκοσμιοποίηση και η αλόγιστη ανάπτυξη του τουρισμού.

Ο αναγνώστης, εκτός από τις παραπάνω συμβάσεις, βρίσκει συγκεντρωμέ-

να στο βιβλίο κείμενα για τη φυσική κληρονομιά. Αναφέρονται επίσης, ενδεικτικά, ορισμένοι τόποι που έχουν εγγραφεί στον κατάλογο προστασίας της φυσικής κληρονομιάς, και γίνονται κάποιες αναφορές σε θέματα σχετικά με την αρχαιοκαπηλία και την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Η πολιτιστική κληρονομιά, τα άυλα πολιτιστικά αγαθά, η πολιτιστική πολυμορφία, η ταυτότητα και η μνήμη του κόσμου παύουν, μέσα στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, να είναι έννοιες αφηρημένες και αποκομμένες από το ιστορικο-κοινωνικό γίγνεσθαι και ανάγονται σε ζητήματα μείζονος πολιτικής σημασίας.

Η κύρωση από την Ελλάδα, μόλις τον Δεκέμβριο του 2006, δύο σημαντικών συμβάσεων της UNESCO –της Σύμβασης για την προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς (ΦΕΚ 275/A/22.12.2006) και της πολιτιστικής πολυμορφίας (ΦΕΚ 273/A/22.12.2006)– φέρνει και πάλι στην επικαιρότητα όλα τα παραπάνω θέματα.

Το στοίχημα είναι να ευαισθητοποιηθεί για το θέμα της πολιτιστικής κληρονομιάς το ευρύτερο κοινό και όχι μόνο μια μειοψηφία αρχαιολόγων, ιστορικών, εθνολόγων και νομομαθών. Εκδόσεις, όπως η παρούσα, πρέπει, πέρα από την απλή παράθεση κειμένων συμβάσεων, να λειτουργούν προς αυτήν την κατεύθυνση, να έχουν δηλαδή εκπαιδευτικό και εκλαϊκευτικό χαρακτήρα.

Π. Ανδριανοπούλου

Πρακτικά Επιστημονικού
Συνεδρίου του Μουσείου
Ελληνικής Παιδικής Τέχνης

Το Μουσείο Ελληνικής Παιδικής Τέχνης εξέδωσε τα Πρακτικά του 1ου Επιστημονικού Συνεδρίου που είχε

διοργανώσει στις 14 και 15 Οκτωβρίου του 2005 στο νέο κτήριο του Μουσείου Μπενάκη στην οδό Πειραιώς, με θέμα «Παιδική Τέχνη – Σύγχρονη Τέχνη». Στα Πρακτικά δημοσιεύονται οι χαιρετισμοί και οι εισηγήσεις των συνέδρων και συνοδεύονται από το αντίστοιχο φωτογραφικό υλικό. Το βιβλίο διατίθεται αποκλειστικά στο πωλητήριο του Μουσείου: Κόδρου 9, Πλάκα, τηλ. 210-3312621 και 210-3312750.

Eilean Hooper-Greenhill
Το Μουσείο και οι πρόδρομοί του
Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου
Πειραιώς, Αθήνα 2006

Το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς εγκαινίασε πρόσφατα μια νέα εκδοτική σειρά, με τίτλο «Μουσειολογία», όπου θα ενταχθούν εργασίες διακεκριμένων μελετητών από διάφορες χώρες, μεταφρασμένες στα ελληνικά. Το βιβλίο της Eilean Hooper-Greenhill, που παρουσιάστηκε σε ειδική εκδήλωση στα γραφεία του Ιδρύματος στις 22 Φεβρουαρίου 2007, είναι το πρώτο βιβλίο αυτής της σειράς. Η αγγλική έκδοση, με τίτλο «Museums and the Shaping of Knowledge», κυκλοφόρησε από τον οίκο Routledge το 1992, στη σειρά «The Heritage: Care, Preservation, Management», που δημιουργήθηκε σε συνεργασία με τους διεθνείς οργανισμούς ICOM και ICOMOS για την καλύτερη κατάρτιση των επαγγελματιών των μουσείων και για την προώθηση της μουσειολογίας.

Το βιβλίο αυτό βασίζεται στη διδακτορική διατριβή της συγγραφέως, μια εργασία σημαντική τόσο για την περαιτέρω επιστημονική εξειδίκευση της ίδιας –η Eilean Hooper-Greenhill είναι γνωστή για τις μελέτες της στη μουσειοπαιδαγωγική– όσο και για τον γενικότερο περί μουσειολογίας προβληματισμό.

Η Eilean Hooper-Greenhill, με το νέο της βιβλίο, εγκαινιάζει έναν προβληματισμό που μπορεί να συνοψισθεί ως εξής: Ποια είναι η σχέση του μουσείου με τους μηχανισμούς δημιουργίας της γνώσης και πώς αυτοί επηρεάζουν τη μορφή αλλά και την ουσία του μουσείου μέσα στον χρόνο; Προκειμένου να απαντήσει στο κεντρικό αυτό ερώτημα, μελετά τέσσερις βασικές κατηγορίες συλλογών, τέσσερις προδρομικές (για να αξιοποιήσουμε και τον όρο «πρόδρομοι» που χρησιμοποιεί η ελληνική μετάφραση για τον τίτλο) μορφές μουσείου: το Palazzo Medici στη Φλωρεντία, την Wunderkammer («Αίθουσα του κόσμου»), που συναντάται σε διάφορες περιοχές της κεντρικής και της βόρειας, κυρίως, Ευρώπης από το τέλος του 15ου έως και τις αρχές του 18ου αιώνα, τη Συλλογή της Βασιλικής Εταιρείας της Αγγλίας (17ος αι.) και, τέλος, το Μουσείο του Λούβρου μετά τη γαλλική επανάσταση και κατά τους ναπολεόντειους χρόνους, για το οποίο προτείνει τον όρο «επιτηρούμενο μουσείο». Σε καθεμιά από τις περιπτώσεις αυτές η συγγραφέας εστιάζει το ενδιαφέρον της στις έννοιες της ταξινόμησης και της νοηματοδότησης των έργων και στη χρήση και αξιοποίηση των συλλογών. Διαπιστώνει ότι σε όλες τις περιπτώσεις κεντρικός στόχος είναι η προαγωγή της «γνώσης» και της «αλήθειας», αλλά ο τρόπος με τον οποίον υπηρετούνται δεν ακολουθεί μια σταθερή και αμετάβλητη πορεία. Στην πρώτη περίπτωση, στο παλάτι των Μεδίκων, «αλήθεια» είναι αυτή του ηγεμόνα, ο οποίος κατέχει την κορυφή μιας ιεραρχίας. Στη δεύτερη περίπτωση, η γνώση της «Αίθουσας του κόσμου» συντελείται μέσα από την

αποκάλυψη ενός ιεραρχικού, αποκρουστικού, κεντρομόλου κόσμου με το υποκείμενο (ηγεμόνα/λόγιο/θεατή) στο κέντρο. Στη Βασιλική Εταιρεία, «γνώση» αποτελεί η καταγεγραμμένη σχέση λέξεων και πραγμάτων που συγκροτείται μέσω διαφοροποιήσεων, διακρίσεων ή αντιπαράθεσεων. Στο «επιτηρούμενο μουσείο», γνώση είναι η αλήθεια της αποτίναξης της τυραννίας, η δυνατότητα να δει κάποιος την ιστορία από τη σκοπιά της απελευθέρωσης από κάθε είδους καταπίεση.

Για να στηρίξει το επιχείρημά της χρησιμοποιεί εκτενώς το έργο του Φουκώ, την αμφισβήτηση της αντικειμενικής διαχρονικής ορθολογικότητας, που ο στοχαστής εισηγείται, καθώς και την αντίληψή του για την ιστορία ως μια διαδικασία αναζήτησης της διαφοράς και της μετάλλαξης, της τομής και της ρήξης. Αξιοποιώντας την προσέγγιση του Φουκώ στην ιστορία (μια προσέγγιση που έχει βασιστεί με τη σειρά της στο έργο του Braudel και της σχολής των Annales), η Eilean Hooper-Greenhill επιδιώκει να γράψει μια ιστορία του μουσείου που δεν έχει ως στόχο την αποκάλυψη των κοινών χαρακτηριστικών ενός κλασικού τύπου μουσείου, αλλά τις διαφορές που σχετίζονται με τον ρόλο του κοινωνικού περιβάλλοντος, το επιστημολογικό πλαίσιο, τις τεχνολογίες, τις σχέσεις εξουσίας. Η αναζήτηση αυτή καθιστά το βιβλίο αυτό σταθμό για τη μουσειολογία, αφητηρία μιας νέας εποχής τόσο για τη μελέτη της ιστορίας των μουσείων όσο και για την αντίληψη της εξέλιξης του θεσμού συνολικά. Και αυτό δεν είναι τυχαίο, έχει τις ρίζες του σε έναν ευρύτερο προβληματισμό που αφορά τη μουσειολογία.

Πρόκειται για ένα εξαιρετικά σημα-

ντικό βιβλίο, γιατί μας βοηθά να αντιληφθούμε την πορεία των μουσείων μέσα στον χρόνο. Επιχειρεί μια «βουτιά» στην «προϊστορία» του θεσμού για να συμβάλει με τον τρόπο αυτό στη συζήτηση περί του «ολικού μουσείου», ενός μουσείου δηλαδή, όπου οι ιδέες έχουν μεγαλύτερη σημασία από τα εκθέματα. Θέτει στην πραγματικότητα ερωτήματα που δεν αφορούν απλώς το παρελθόν του θεσμού, αλλά και το παρόν και την εξέλιξή του στο μέλλον.

Το βιβλίο κυκλοφορεί στα ελληνικά σε μια στιγμή που το ενδιαφέρον για τα μουσεία και τη μουσειολογία στην Ελλάδα είναι αρκετά έντονο, ώστε να μπορούμε να ελπίζουμε ότι οι παραινέσεις και το παράδειγμα της συγγραφέως για έναν διαφορετικό και πιο σύνθετο τρόπο ενασχόλησης με τα μουσεία δεν θα μείνουν αναξιοποίητα.

Το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς φρόντισε για μια εξαιρετικά επιμελημένη έκδοση. Η μετάφραση στα ελληνικά, που διαβάζεται με ιδιαίτερο ενδιαφέρον χωρίς τα συνήθη σε αντίστοιχες μεταφράσεις προβλήματα κατανόησης και απόδοσης εννοιών και ορολογίας, είναι του Ανδρέα Παππά. Στη βιβλιογραφία περιλαμβάνονται και οι εκδόσεις ξενόγλωσσων βιβλίων που έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά, δείγμα και αυτό προσεγγμένης και επαγγελματικής εργασίας.

Η πρωτοβουλία του Πολιτιστικού Ιδρύματος Πειραιώς για την έκδοση του συγκεκριμένου βιβλίου, αλλά και της σειράς συνολικά, είναι ιδιαίτερως σημαντική και ευχόμαστε να βρει μιμητές.

A. Μπούνια

Απολογισμός δραστηριοτήτων του Ελληνικού Τμήματος του ICOM –2006

Το 2006 ήταν για το Ελληνικό Τμήμα του ICOM χρονιά αντιφάσεων. Από τη μια ξαναπιάσαμε το νήμα με τις Διεθνείς Επιτροπές και οργανώσαμε δύο Διεθνείς Συναντήσεις, μια δραστηριότητα που θεωρούσαμε πάντα πρωταρχική, γιατί μας δίνει την ευκαιρία να ανταλλάξουμε απόψεις και εμπειρίες με τους συναδέλφους του εξωτερικού και να προωθήσουμε συνεργασίες για την ανάπτυξη πολλών επιμέρους τομέων της μουσειολογίας. Από την άλλη όμως, ήμασταν αναγκασμένοι να δίνουμε, καθημερινά σχεδόν, αγώνα επιβίωσης, γιατί το οικονομικό μας πρόβλημα ήταν πιεστικό. Παρ' όλα αυτά κατορθώσαμε να μπούμε κι εμείς στην εποχή της τεχνολογίας και να δημιουργήσουμε την ιστοσελίδα μας. Ας ξεκινήσουμε από τα θετικά:

– Οι Διεθνείς Συναντήσεις, που προαναφέραμε, επιβεβαίωσαν συνεργασίες με φορείς και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα που είχαν ξεκινήσει από καιρό και έχουν ήδη δώσει σημαντικά αποτελέσματα. Τον Ιούνιο του 2006 οργανώθηκε στη Μυτιλήνη, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο του Αιγαίου, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας, η Ετήσια Συνάντηση της Διεθνούς Επιτροπής του ICOM για τα Οπτικοακουστικά και τις Νέες Τεχνολογίες (AVICOM) που συνδυάστηκε

με το Γ' Διεθνές Συνέδριο Μουσειολογίας που πραγματοποιεί το Πανεπιστήμιο του Αιγαίου κάθε δύο χρόνια. Η όλη διοργάνωση είχε τη στήριξη του Πανεπιστημίου Αιγαίου και των Υπουργείων Αιγαίου και Πολιτισμού. Πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής ήταν η Αντιπρύτανης του Πανεπιστημίου Αιγαίου κ. Σοφία Δασκαλοπούλου.

– Στις 4 Δεκεμβρίου 2006 ξεκίνησε η Διεθνής Συνάντηση Συντήρησης Εικόνων με θέμα «Εικόνες – Έρευνα, Συντήρηση και Θέματα Δεοντολογίας», που οργανώθηκε σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη ύστερα από πρόταση του Στέργιου Στασινόπουλου. Οι εργασίες έλαβαν χώρα στο κτήριο της οδού Πειραιώς και ολοκληρώθηκαν στις 7 Δεκεμβρίου με ιδιαίτερη επιτυχία. Πρόκειται για τη δεύτερη Διεθνή Συνάντηση για τις Εικόνες που οργανώθηκε στη χώρα μας –τα παλιότερα μέλη θυμούνται την πρώτη Συνάντηση στο Πολεμικό Μουσείο το 1995–, απόδειξη και αυτή του ενθουσιασμού και του δυναμισμού της Ομάδας Εργασίας των Συντηρητών που λειτουργεί στο πλαίσιο του Ελληνικού Τμήματος.

Η Οργανωτική Επιτροπή, υπό την προεδρία του Καθηγητή κ. Άγγελου Δεληβορριά, εργάστηκε για πολλούς μήνες και κατάφερε να φέρει εις πέρας, με ιδιαίτερη επιτυχία, ένα

δύσκολο εγχείρημα. Το Συνέδριο, με συνδιοργανωτή και το ΕΚΕΒΥΜ, είχε τη στήριξη της Πανελληνίας Ένωσης Συντηρητών Αρχαιοτήτων και του περιοδικού «Αρχαιολογία», το οποίο τύπωσε τις περιλήψεις των εισηγήσεων (ελληνικά και αγγλικά), που όλες είχαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Η πρόταση που έγινε για δημιουργία «Δικτύου Εικόνων» (icon-network), με τη στήριξη του ICOM, ελπίζουμε ότι θα συζητηθεί από την Ομάδα Εργασίας των Συντηρητών. Το ΥΠ.ΠΟ επιχορήγησε το Συνέδριο με το ποσό των 7.000 ευρώ, ενώ με χορηγίες καλύφθηκαν επιμέρους δαπάνες και κατέστη δυνατή η οργάνωση σχετικής έκθεσης.

– Η ομάδα εργασίας για την Εκπαίδευση και την Πολιτιστική Δράση στα Μουσεία, που λειτουργεί στο πλαίσιο του Ελληνικού Τμήματος του ICOM από το 1986, συνέχισε τις δραστηριότητές της με συντονίστρια την κ. Αμαλία Τσιτούρη. Το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε σε επισκέψεις σε Μουσεία και Εκθέσεις, όπου τα μέλη μας είχαν τη δυνατότητα να συζητήσουν επιτόπου τις διάφορες μουσειολογικές προσεγγίσεις και να ενημερωθούν για τις εκπαιδευτικές δράσεις και το εκπαιδευτικό υλικό. Επισκέψεις πραγματοποιήθηκαν στην Έκθεση «Γ. Ιακωβίδης» στην Εθνική Πινακοθήκη (17-3-2006), στην Έκθεση «Α όπως Ακριθάκης» στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης (7-4-2006) και στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο (24-11-2006). Στις επισκέψεις αυτές έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέλη του ICOM.

– Με την ευκαιρία του εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων οργανώθηκε Ημερίδα, με θέμα «Τα Μουσεία και οι Νέοι». Για δεύτερη συνεχή φορά διοργανώθηκε επίσης

με μεγάλη επιτυχία, στις 8 Δεκεμβρίου, από τη Διεύθυνση Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΥΠ.ΠΟ, με τη συνεργασία της Ομάδας του ICOM, η 10η Ενημερωτική Συνάντηση Μουσειοπαιδαγωγικής με θέμα «Νεοελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά και Εκπαίδευση».

– Πολλά μέλη του ICOM έλαβαν μέρος σε Διεθνή Συνέδρια, Ημερίδες, Συμπόσια και Συναντήσεις Διεθνών Επιτροπών. Επισημαίνουμε τη συμμετοχή της κ. Ιφιγένειας Διονυσιάδου, αρχαιολόγου, υπεύθυνης του Τμήματος Τεκμηρίωσης της Διεθνούς Επιτροπής Τεκμηρίωσης (CIDOC), στη Συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στο Goteborg της Σουηδίας τον Σεπτέμβριο του 2006. Σε συνεννόηση με το Μουσείο Μπενάκη, το Ελληνικό Τμήμα του ICOM πρότεινε την οργάνωση της Διεθνούς Συνάντησης του CIDOC 2008 στη χώρα μας. Έγιναν ήδη όλες οι απαραίτητες διαδικασίες προς τη Διεθνή Επιτροπή, η οποία απεδέχθη την πρόσκληση. Στο σημείο αυτό θα θέλαμε να υπενθυμίσουμε ότι το Ελληνικό Τμήμα του ICOM είχε οργανώσει με επιτυχία το 1990, στην Αθήνα και στο Ναύπλιο, την Ετήσια Διεθνή Συνάντηση του CIDOC. Η πρωτοβουλία εκείνη, πρωτοποριακή για τα τότε δεδομένα, έδωσε σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη του τομέα της τεκμηρίωσης στη χώρα μας.

– Το 2006 εκδόθηκε και το 3ο τεύχος του Ενημερωτικού Δελτίου του Ελληνικού Τμήματος του ICOM, ενώ συνεχίστηκε η συνεργασία μας στην έκδοση του περιοδικού «Τετράδια Μουσειολογίας».

– Το φθινόπωρο του 2006 συγκροτήθηκε σε σώμα στο ΥΠ.ΠΟ το Συμ-

βούλιο Μουσείων (άρθρο 51 του Ν. 3028/2002). Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον Αρχαιολογικό Νόμο, στο παραπάνω Συμβούλιο συμμετέχει και ένας εκπρόσωπος του ICOM. Ορίστηκε ως μέλος του Συμβουλίου η Πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος του ICOM κ. Τέτη Χατζηνικολάου, με αναπληρώτρια την κ. Σουζάνα Χούλια-Καπελώνη, Αντιπρόεδρο του Ελληνικού Τμήματος.

– Το Ελληνικό Τμήμα του ICOM συμμετέχει επίσης διά της Προέδρου του στην Επιτροπή Παρακολούθησης του Γ΄ ΚΠΣ. Με απόφαση του πρώην Υπουργού Εξωτερικών κ. Πέτρου Μολυβιάτη η Πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος του ICOM κ. Τέτη Χατζηνικολάου ορίστηκε ως μέλος της Ολομέλειας της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής της UNESCO.

– Το Ελληνικό Τμήμα του ICOM συνεργάζεται στενά με πολλούς επιστημονικούς φορείς και ιδρύματα. Εκτός από τη στενή συνεργασία με το Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου του Αιγαίου, αναφέρουμε ενδεικτικά τη συνεργασία μας με την Ελληνική Εταιρεία Ενδυμασιολογίας, τον Σύλλογο Ελλήνων Αρχαιολόγων, την Πανελλήνια Ένωση Συντηρητών Αρχαιοτήτων, την Επιτροπή του Ευρωπαϊκού Βραβείου του Μουσείου της Χρονιάς (EMYA), το ΚΕΘΕΑ, κλπ.

Ειδικότερα, αναφέρουμε τη συμμετοχή του ICOM στον εορτασμό των Ευρωπαϊκών Ημερών Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Σεπτ. 2006) με την οργάνωση, στο Κέντρο Μελέτης Νεώτερης Κεραμικής του Ιδρύματος Φαροπούλου, έκθεσης καλλιτεχνικής δημιουργίας των Κοινοτήτων «Στροφή» και «Νόστος», σε συνε-

ργασία με τη Διεύθυνση Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Στον φετινό εορτασμό η συμμετοχή ήταν αθρόα και η εκδήλωση σημείωσε μεγάλη επιτυχία.

– Το Ελληνικό Τμήμα του ICOM προσέφερε και φέτος τις εκδόσεις του σε πολλούς φορείς και υπηρεσίες, όπως σε Εφορείες Αρχαιοτήτων, στον Οργανισμό Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΕΕΚ) στη Σπάρτη, σε Σχολεία, στο ΚΕΘΕΑ κ.α. Προσέφερε επίσης επιστημονική βοήθεια σε φοιτητές, εκπαιδευτικούς, μουσεία, κλπ. Τέλος, κατέβαλε και καταβάλλει συνεχή προσπάθεια για τον εμπλουτισμό της βιβλιοθήκης, την οποία επισκέπτονται κάθε Τετάρτη πολλοί ενδιαφερόμενοι. Η ηλεκτρονική οργάνωση της βιβλιοθήκης παραμένει πάντοτε ένας από τους βασικούς στόχους μας, αυτό όμως απαιτεί καθημερινή απασχόληση ενός τουλάχιστον ατόμου, δηλαδή χρόνο και χρήμα, που αυτή τη στιγμή δεν διαθέτουμε.

– Η αίθουσα συνεδριάσεων του ICOM παραχωρήθηκε σε πολλούς φορείς για την πραγματοποίηση εκδηλώσεων, όπως στην Πανελλήνια Ένωση Συντηρητών Αρχαιοτήτων, στο Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση –οργάνωσε Ημερίδα στις 18 Ιουνίου– και σε άλλους. Τον Μάρτιο του 2006 πραγματοποιήθηκε επίσης στο κτήριο του ICOM το Σεμινάριο για την ενημέρωση των νέων Συντηρητών του ΥΠ.ΠΟ που πέτυχαν στον διαγωνισμό του ΑΣΕΠ, σεμινάριο που οργάνωσε η Διεύθυνση Συντήρησης Αρχαίων και Νεωτέρων Μνημείων.

– Στην περσινή Γενική Συνέλευση αναφερθήκαμε στο πρόβλημα που είχε προκύψει από την πρωτοβουλία των Προέδρων των Τμημάτων

της Σερβίας, της FYROM και της Βουλγαρίας για τη δημιουργία περιφερειακής οργάνωσης του ICOM για τα Βαλκάνια, μια πρωτοβουλία που το Ελληνικό Τμήμα του ICOM είχε θεωρήσει περιττή, δεδομένου ότι υπάρχει η Περιφερειακή Οργάνωση ICOM Ευρώπης.

Η Πρόεδρος κ. Τέτη Χατζινικολάου είχε την ευκαιρία να συζητήσει το θέμα αυτό με τον Udo Gösswald, Πρόεδρο του ICOM-Europe κατά τη διάρκεια των εργασιών της Συμβουλευτικής Επιτροπής (Advisory Committee) του ICOM, στο Παρίσι, τον Μάιο του 2005. Σημειώνουμε ότι μας κοινοποιήθηκε επιστολή του Προέδρου του ICOM-Europe προς την επικεφαλής της πρωτοβουλίας κ. Mila Porovic-Zivancevic (Σερβία), όπου ορίζεται σαφώς ότι η πρωτοβουλία θα μπορεί να λειτουργεί ως υπο-περιφερειακή ομάδα (subregional group) NA Ευρώπης του ICOM-Europe χωρίς δικαίωμα συμμετοχής στο Advisory Committee και στο Διοικητικό Συμβούλιο του ICOM-Europe, το οποίο θα συνεχίσει να έχει άμεση και ανεξάρτητη επικοινωνία με τις Εθνικές Επιτροπές της NA Ευρώπης.

– Ο εορτασμός της Διεθνούς Ημέρας των Μουσείων, με θέμα «Τα Μουσεία και οι Νέοι», πραγματοποιήθηκε στις 18 Μαΐου στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, το οποίο ήταν το Τιμώμενο Μουσείο για το 2006 με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 20 χρόνων λειτουργίας του. Ομιλητές ήταν ο Γεν. Γραμματέας του ΥΠ.ΠΟ κ. Χρ. Ζαχόπουλος –διαβάστηκε και μήνυμα του Υπουργού Πολιτισμού κ. Γ. Βουλγαράκη–, ο Καθηγητής κ. Ν. Σταμπολίδης, Διευθυντής του Μουσείου, η κ. Μ. Πλατή, Υπεύθυνη των Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Μουσείου, και η Πρόεδρος του

Ελληνικού Τμήματος του ICOM κ. Τ. Χατζινικολάου.

Καταληκτήρια εκδήλωση του κύκλου των εορταστικών εκδηλώσεων για τη Διεθνή Ημέρα των Μουσείων ήταν η Ημερίδα που οργανώθηκε στο Βυζαντινό Μουσείο στις 27 Μαΐου, με θέμα «Μουσεία και νέοι επισκέπτες

- Εκπαιδευτικά προγράμματα». Η Ημερίδα έδωσε την ευκαιρία να παρουσιαστεί το μουσειοπαιδαγωγικό τοπίο στη χώρα μας, ύστερα από μια εικοσαετή και πλέον εμπειρία, και να διατυπωθούν, όπως ανέφερε ο Στάθης Γκότσης, «προβληματισμοί πάνω σε ένα μεταβαλλόμενο τοπίο».

Ελληνική Εταιρεία Ενδυμασιολογίας Α΄ Ημερίδα Ενδυμασιολογίας

Η Ελληνική Εταιρεία Ενδυμασιολογίας διοργάνωσε στις 16 Δεκεμβρίου 2006 την Α΄ Ημερίδα Ενδυμασιολογίας στο κτήριο του Ελληνικού Τμήματος του ICOM, το οποίο και φιλοξενεί όλες τις δραστηριότητες της Εταιρείας.

Το πρόγραμμα της Ημερίδας περιελάμβανε δύο ενότητες. Στην πρώτη εντάχθηκαν οι εισηγήσεις που αναφέρονταν στο αντικείμενο των ομάδων εργασίας, δηλαδή στη μοδιστρική και στα άμφια, ενώ στη δεύτερη, γενικότερου ενδιαφέροντος, ενότητα παρουσιάστηκαν εισηγήσεις με θέμα τις τοπικές φορεσιές και τη μόδα.

Γενικότερα, η παρουσίαση θεμάτων τόσο διαφορετικών μεταξύ τους, όπως η βιογραφία μιας μοδίστρας παραδοσιακών ενδυμασιών, οι μοδίστρες του θεάτρου, τα μεταβυζαντινά νοταριακά κατάστιχα, η βυζαντινή εκκλησιαστική χρυσοκεντητική, η αμερικάνικη χάρτινη μόδα του '60, η Θεσσαλονίκη των αρχών του 20ού αιώνα μέσα από τις φορεσιές, η λεσβιακή βράκα και ο κεφαλόδεσμος της Νέας Βύσσης Έβρου, κράτησαν αμείωτη την προσοχή των παρισταμένων και πυροδότησαν μια ενδιαφέρουσα συζήτηση.

Η επιτυχία της πρώτης αυτής διοργάνωσης, τόσο ως προς τη συμμετοχή όσο και ως προς το περιεχόμενο των εισηγήσεων, δημιουργεί την πεποίθηση ότι η Ημερίδα θα αποτελέσει ετήσιο θεσμό, που θα δίνει στα μέλη της Εταιρείας τη δυνατότητα να παρουσιάζουν θέματα του ενδιαφέροντός τους και, κυρίως, να ανταλλάσσουν απόψεις. Τέλος, το Διοικητικό Συμβούλιο δεσμεύτηκε να προχωρήσει στην ηλεκτρονική έκδοση των πρακτικών της Ημερίδας, που θα σταλούν στα μέλη της Εταιρείας σε μορφή CD-ROM.

Η νέα ιστοσελίδα του ICOM

Το Ελληνικό Τμήμα του ICOM, σε συνεργασία με την εταιρεία Istomedia Ε.Π.Ε., δημιούργησε τη νέα ιστοσελίδα του στη διεύθυνση www.hellas-icom.museum και www.greece-icom.museum. Η δημιουργία της ιστοσελίδας πραγματοποιήθηκε με τη χρηματοδότηση του Διεθνούς ICOM. Τα κείμενα είναι δίγλωσσα –Ελληνικά και Αγγλικά– για να είναι η ιστοσελίδα χρήσιμη σ' ένα ευρύτερο κοινό. Περιέχονται πληροφορίες για το Διεθνές ICOM και τη λειτουργία του, καθώς και χρήσιμα στοιχεία για το Ελληνικό Τμήμα, για την ιστορία του και τις δραστηριότητές του, για τη Διεθνή Ημέρα Μουσείων, τις εκδόσεις και το Ενημερωτικό Δελτίο.

Τα μέλη έχουν επίσης τη δυνατότητα να βρουν πληροφορίες για τη συνδρομή και τον τρόπο πληρωμής,

για τα πλεονεκτήματα που έχουν ως μέλη, για τις συγκεντρώσεις των ομάδων εργασίας, αλλά και για άλλες εκδηλώσεις που τυχόν τους ενδιαφέρουν.

Όσοι επιθυμούν να γίνουν μέλη, μπορούν επίσης να βρουν χρήσιμες πληροφορίες και να κατεβάσουν τις αιτήσεις εγγραφής.

Μέσα από την ιστοσελίδα προβάλλονται και οι φορείς-μέλη του ICOM. Τους παρακαλούμε να μας ενημερώνουν για τις προγραμματισμένες εκδηλώσεις τους, αλλά και για ό,τι άλλο θα ενδιέφερε τα μέλη μας.

Πιστεύουμε ότι η ιστοσελίδα θα συμβάλει στο να γίνει πιο γνωστό το έργο του Ελληνικού Τμήματος του ICOM και ότι θα είναι καλύτερη η ενημέρωση των μελών και η επικοινωνία μαζί τους, αλλά και με τη μουσειακή κοινότητα γενικότερα.

Χρήσιμες πληροφορίες για τα μέλη

* Παρακαλούμε όσους έχουν πρόσβαση σε ηλεκτρονικό ταχυδρομείο να μας αποστείλουν τα στοιχεία τους, ώστε να ενημερώνονται εγκαίρως για τις διάφορες εκδηλώσεις του Ελληνικού Τμήματος του ICOM.

** Το Διοικητικό Συμβούλιο καλεί τα μέλη του Ελληνικού Τμήματος του ICOM να δηλώσουν συμμετοχή στις Διεθνείς Επιτροπές ανάλογα με την ειδικότητα και τα ενδιαφέροντά τους, γεγονός που θα συμβάλει στην καλύτερη λειτουργία τόσο του Ελληνικού Τμήματος όσο και του κεντρικού ICOM.

*** Η Βιβλιοθήκη του Ελληνικού Τμήματος του ICOM λειτουργεί κάθε Τετάρτη, από τις 6-9 μ.μ.

**** Η ετήσια συνδρομή θα πρέπει να καταβάλλεται το αργότερο μέχρι τις 15 Μαρτίου.

ICOM • ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

Αγ. Ασωμάτων 15, 105 53 Αθήνα
[Τ] 210 3239 414 • [F] 210 3239 414

e-mail: icom@otenet.gr

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Π. Ανδριανοπούλου, Τ. Γιαννουδάκη
Γ.Ν. Δρίνης, Α. Κόκκου, Α. Λούβη
Π. Μαυρουδή, Ε. Μπαργκ
Α. Μπούνια, Ξ. Πολίτου
Τ. Χατζηνικολάου
Σ. Χούλια

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Αγγελική Κόκκου

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ/ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Ερμής Κασάπης

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ

Τα Γραφεία του Ελληνικού Τμήματος του ICOM είναι ανοικτά για το κοινό κάθε Τετάρτη απόγευμα, 17.00 – 21.00. Ωστόσο, για επείγουσες και ειδικές περιπτώσεις, μπορεί να καθοριστεί κάποια άλλη συνάντηση μετά από συνεννόηση.

Τα μέλη του ICOM που κατοικούν στον Νομό Αττικής παρακαλούνται θερμά, για διευκόλυνση της Γραμματείας, να καταβάλλουν τη συνδρομή τους στα Γραφεία του ICOM, Αγ. Ασωμάτων 15, στο Θησείο (Τετάρτη απόγευμα 17.00-21.00).

Τα μέλη που κατοικούν εκτός Νομού Αττικής μπορούν να καταβάλλουν τη συνδρομή τους με ταχυδρομική επιταγή, με τα στοιχεία:

ICOM – Ελληνικό Τμήμα
Αγ. Ασωμάτων 15, 105 53 Αθήνα